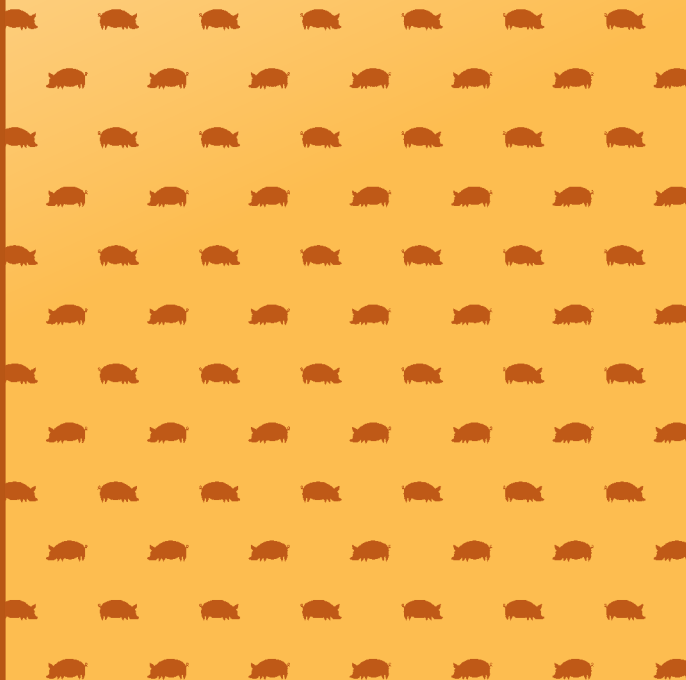

Mitai ir faktai

arba 10 klausimų
apie afrikinį
kiaulių marą

1 Afrikinis kiaulių maras yra labai pavojinga užkrečiamoji liga, todėl kiaulieną valgyti pavojinga

NETIESA.

Afrikinis kiaulių maras (AKM) serga tik naminės ir laukinės kiaulės, šernai. Kitiems gyvūnams ir žmonėms šią ligą sukeltantis virusas yra nepavojingas. Užsikrėtusių kiaulių mėsą draudžiama vartoti ne dėl pavojaus žmonėms, o dėl galimybės, kad per mėsą, kraują, vidaus organus ir pan. pavojingas virusas gali būti išplatintas už ligos židinio ribų.

2 Gamtoje afrikinį kiaulių marą platina tam tikros rūšies erkės

IŠ DALIES TIESA.

AKM virusas dauginasi *Ornithodoros* rūšių erkių organizme ir jame išsilaiko nuo kelių mėnesių iki 5 metų. Kiaulėms turint erkių, kaskart kyla viruso paplitimo rizika. Ispanijoje, praėjus 4 mėnesiams po protrūkio, AKM virusas, nustatytas *Ornithodoros* rūšies erkių organizme, išsilaikė iki 8 metų. Portugalijoje, praėjus 2 metams po AKM protrūkio, iš ūkio surinktų erkių, nemaitintų ir laikytų laboratorijoje, organizme virusas išsilaikė iki 3 metų. Gamtoje erkių aktyvumas priklauso nuo sezono, temperatūros ir drėgmės. Žiemą erkės yra neaktyvios. Jų aktyvumas prasideda aplinkos temperatūrai pakilus iki 10–13 °C. Be maisto erkės

gali išgyventi iki 5 metų, o mintančios reguliariai – iki 15 metų.

Šios grupės erkės neturi įtakos geografiniam AKM paplitimui. Erkės dažniausiai maitinasi naktį, gyvūnams miegant. Pasimaitinusios 10–30 min., erkės palieka šeimininką. Todėl tikimybė, kad erkės galėtų išplisti pervežant užkrėstas kiaules, yra labai maža, jos gali plisti su gyvūnais ir su užkrėstomis medžiagomis ar priemonėmis. Didžiausią pavojų erkės gali kelti tik tam tikroje teritorijoje.

Kiaulės ir šernai, persirgę AKM, ilgą laiką išlieka viruso nešiotojai.

AKM virusas dažniausiai plinta dėl tiesioginių gyvūnų kontaktų arba per užkrėstus pašarus, ypač jei netinkamai tvarkomos maisto atliekos, jomis šeriamos kiaulės arba atliekos išmetamos taip, kad jas gali suėsti šernai. Mechanškai virusą gali pernešti šunys, katės, laukiniai žvėrys, paukščiai.

3 Pavojingos yra tik iš užkrėstų teritorijų atvežtos maisto atliekos, o savos virtuvės atliekos kiaulėms nepavojingos

NETIESA.

Nustatyta, kad daugelio AKM protrūkių įvairiose pasaulio šalyse priežastis buvo kiaulių šėrimas maisto atliekomis. AKM virusą galima aptikti tik atlikus specialius laboratorinius tyrimus. Net ir nekaltai atrodančios namų ūkio atliekos (maisto likučiai, nesuvalgytos mėsos ar rūkytų gaminių

atraižos, odelės ir pan.) gali būti potencialus AKM viruso šaltinis.

Todėl naudoti visas gyvūnines maisto atliekas yra griežtai draudžiama.

AKM virusas yra labai atsparus aplinkos poveikiui. Mėsoje, kraujyje ar sirgusių kiaulių vidaus organuose gyvybingas virusas gali išlikti iki 150 dienų, šaldytoje mėsoje virusas užsikonservuoja ir pavojingas išlieka dar ilgiau – net iki kelerių metų. Mėsą kaitinant iki 70 °C, virusas žūsta per 30 min. Rūkant ar vytinant įvairius kiaulienos gaminius, virusas nežūsta.

4 Diagnozuoti afrikinį kiaulių marą gali tik patyrę specialistai – veterinarijos gydytojai, o kiaulių laikytojai ligos gali ir nepastebėti

IŠ DALIES TIESA.

Patvirtinti tikslią AKM diagnozę galima tik atlikus laboratorinius kraujo ar audinių tyrimus, o mėginius tokiems tyrimams privalo atrinkti atitinkamą kvalifikaciją turintys veterinarijos gydytojai. Kartais, jei užsikrečia jauni ir blogai įmitę gyvūnai, gali pasireikšti žaibiška AKM forma. Tuomet kiaulės gaišta staiga, be aiškių klinikinių ligos požymių.

Tačiau daugeliu atvejų gerai gyvuliais besirūpinantis ūkininkas gali pastebėti pirmuosius ligos požymius – apatiją, kosulį, iš nosies ir akių pasirodžiusias išskyras, įvairiose kūno vietose atsiradusias kraujosruvas. Kartais sergančios kiaulės vemia, viduriuoja su krauju, nors dažniau jų viduriai būna užkietėję. Kai kuriems

gyvuliams gali pasireikšti konvulsijų ar paralyžiūs. Lėtiniam marui būdingi širdiplėvės, sausgyslių, sąnarių uždegimai.

Ūkininkai, pastebėję bent vieną iš išvardytų požymių, arba staiga, netikėtai nugaišus gyvuliui, privalo nedelsdami kreiptis į privatų veterinarijos gydytoją arba informuoti teritorinę valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą.

5 Afrikinio kiaulių maru užsikrėtusios kiaulės nėra gydomos, taip pat naikinamos ne tik paskerstų gyvūnų gaišenos, bet ir pašarai, kartais net tvartai

TIESA.

Iki šiol AKM nėra sukurta jokio gydymo ar veiksmingos vakcinos, todėl kiaulės, susirgusios šia liga, ne gydomos, o utilizuojamos. Siekiant užkirsti kelią virusui išplisti, naikinamos (deginamos ar užkasamos ne mažesnio nei 2 m gylio duobėse) ne tik kiaulių gaišenos, bet ir menkavertis turtas, ūkyje laikyti pašarai.

Tvartai ir jų aplinka dezinfekuojami tris kartus. Nustačius, kad tvartų dezinfekcija nėra efektyvi, gali būti priimtas sprendimas naikinti ir juos.

Nuo protrūkio centro atitinkamai nustatomos 3 km ir 10 km apsaugos ir priežiūros zonos. Karantinas atšaukiamas praėjus 30 dienų nuo visų kiaulių paskerdimo epizootiniame židinyje ir apsaugos zonoje bei atlikus visus baigiamuosius darbus. Ūkiuose, kuriuose kiaulės buvo išskerstos, jas iš naujo auginti leidžiama tik po 6 mėn. nuo karantino atšaukimo.

6 Kiaules privaloma registruoti tik tiems laikytojams, kurie jas augina komerciniais tikslais

NETIESA.

Visi ūkinių gyvulių laikytojai privalo registruoti savo laikomus gyvulius. Net ir po vieną – du gyvulius savo poreikiams auginantys gyventojai yra įpareigoti juos registruoti ir du kartus per metus (sausio ir liepos mėnesiais) deklaruoti auginamų gyvulių skaičių. Valstybės paramos siekiantys laikytojai deklaracijas privalo teikti dar dažniau – kartą per metų ketvirtį.

Ūkinių gyvūnų registracija svarbi ne tik atsakingiems pareigūnams, kuriems svarbu žinoti kuo tikslesnį auginamų gyvūnų skaičių, ypač ligos pasireiškimo atveju. Registruoti savo gyvūnus yra suinteresuoti ir ūkininkai, nes kilus ligos išplitimo pavojui ir naikinant gyvulius, valstybė kompensacijas mokėtų tik už registruotų bandų kiaules.

7 Afrikinis kiaulių maras dažniausiai pasireiškia mažuose kiaulių ūkiuose

IŠ DALIES TIESA.

AKM pasireiškia ūkiuose, kuriuose pažeidžiami biologinės saugos reikalavimai. Kaip teigia įvairių šalių veterinarijos specialistai, afrikinis kiaulių maras dažniausiai plinta smulkiuose kiaulių ūkiuose, nes juose nebūna užtikrinti patys minimaliausi biologinės saugos reikalavimai. Tad yra galimybė virusą išplatinti kitose kiaulių laikymo vietose.

8 Biologinio saugumo priemonės privalomos tik buferinėje zonoje gyvenantiems kiaulių laikytojams

IŠ DALIES TIESA.

Buferinėje zonoje kiaulių laikymo vietoms yra taikomi patys griežčiausi biologinio saugumo priemonių reikalavimai. Vis dėlto pagrindinių biologinio saugumo priemonių privalo laikytis visi kiaulių laikytojai.

9 Afrikinis kiaulių maras neturi įtakos šalies ekonomikai

NETIESA.

AKM turi didžiulę reikšmę šalies ekonomikai. Tai geriausiai iliustruoja su AKM kovojusių ir vis dar kovojančių valstybių skaudi patirtis.

Rusijos veterinarijos ir fitosanitarijos institucijos „Rosselchoznadzor“ duomenimis, kiaulių maras buvo nustatytas 31 Rusijos srityje.

Bendra žala Rusijos ekonomikai dėl AKM viruso 2007–2012 metais sudarė per 30 milijardų rublių, buvo sunaikinta daugiau nei 1 milijonas kiaulių.

Dėl pirmio AKM protrūkio Dramblio Kaulo Krante 1996 metais buvo sunaikinta ketvirtadalis visų kiaulių, žala siekė 23–32 mln. dolerių.

1978 metais Malta dėl AKM likvidavimo ir su viruso patekimu į šalį susijusiomis sankcijomis patyrė 29,5 mln. dolerių žalą. Dominikos Respublikos nuostoliai 1978–1979 metais siekė apie 60 mln. dolerių.

AKM pavojus ir su juo susijusi ekonominė grėsmė yra pagrindinis veiksnys, kodėl Afrikos šalys intensyviai neužsiima kiaulininkyste savo žemyne.

10 Afrikinio kiaulių maro prevencija, susijusi su žmonių sąmoningumu

TIESA.

AKM prevencijai ypač svarbus žmonių sąmoningumas. Nustatyta atveju, kai AKM išplatino patys žmonės. AKM virusas plinta per kontaktus su užsikrėtusiais gyvūnais (prekyba kiaulėmis, šernų medžioklė), per užkrėtus pašarus (pašarai iš AKM zonos, maisto atliekos). Todėl kiaulių laikytojai privalo stebėti kiaulių būklę, įtarę ligą nedelsiant pranešti veterinarijos gydytojui arba Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai. Kiaulių laikymo vietose būtina įdiegti biologinės saugos priemones. Keliautojams draudžiama iš trečiųjų šalių įsivežti gyvūninių produktų. Nors žmonėms tokia mėsa nėra pavojinga, tačiau nepakankamai apdoroti mėsos produktų likučiai, sušerti kiaulėms kaip maisto atliekos, gali sukelti AKM.

! Įtarus ligą, informuoti Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą visą parą veikiančia nemokama telefono linija

8 800 40 403,

tiesiogiai kreiptis į Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinį padalinį, esantį kiekviename rajone, arba pranešti privačiam veterinarijos gydytojui.